

Umeå universitet
Rektor

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Jana Hejzlar
08-563 088 19
Jana.hejzlar@hsv.se
BESLUT

2011-01-18
Reg.nr 641-933-10

Beslut om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan

Högskoleverket beslutar att ge Umeå universitet tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i följande ämnen: matematik, historia, religionskunskap, samhällskunskap, geografi, svenska som andraspråk, engelska, idrott och hälsa samt bild med fördjupningarna textilslöjd/design och trä- och metallslöjd/design.

Ansökan och ärendets hantering

Umeå universitet har ansökt hos Högskoleverket om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i ämnena matematik, historia, religionskunskap, samhällskunskap, geografi, svenska, svenska som andraspråk, engelska, franska, spanska, tyska, samiska, idrott och hälsa, bild (med fördjupningarna textilslöjd/design och trä- och metallslöjd/design) samt musik.

För granskning av ansökan har Högskoleverket utsett följande bedömare: universitetslektor Christina Hultgren, Högskolan i Gävle (ordförande); universitetslektor Håkan Sollervall, Linnéuniversitetet (ordförande); lärarstuderande Diego Alfaro, Malmö högskola; lärarstuderande Ewa Axelsson, Högskolan Kristianstad; docent Jette Benn, Århus universitet; universitetslektor Cecilia Björklund Dahlgren, Luleå tekniska universitet; universitetslektor emerita Gerd Brandell, Lunds universitet; lektor Tua Ericsson-Knif, Svenska handelshögskolan i Åbo; fil. dr. Lars Geschwind, Technopolis group; professor Gunnar Gjone, Universitetet i Oslo; lektor Conrad Hagen, Universitetet i Stavanger; professor emerita Torlaug L. Hoel, NTNU i Trondheim; professor Gunilla Holm, Helsingfors universitet; lektor Lisen Häggblom, Åbo Akademi; universitetslektor Maj-Lis Hörnqvist, Luleå tekniska universitet; docent Jörgen Johansson, Högskolan i Halmstad; lektor Helge Kastrup, Professionshögskolan UCC i Köpenhamn; professor Rune Krumsvik, Universitetet i Bergen; professor

Maria Lennernäs, Högskolan Kristianstad; dekan Nils-Georg Lundberg, Professionshögskolan UCC Nordjylland; lärarstudier Johan Lundmark, Uppsala universitet; docent Gunilla Molloy, Stockholms universitet; docent Maarit Mutta, Åbo universitet; professor Liv Merete Nielsen, Högskolan i Oslo; universitetslektor Anita Norlund, Högskolan i Borås; professor Christina Nygren-Landgårds, Åbo Akademi; universitetslektor Eva Olofsson, Umeå universitet; professor emeritus Aadu Ott, Göteborgs universitet; lektor Helle Rønholt, Köpenhamns universitet och professor Tobias Werler, Högskolan i Volda. Därutöver har professor Bengt Brendemoen, Universitetet i Oslo; försteamanuensis Anne Margrete Fiskvik, NTNU i Trondheim och Universitetet i Stavanger; lektor Fie Høystrup, Professionshögskolan UCC i Köpenhamn; lektor Bergthora Kristjansdóttir, Professionshögskolan UCC i Köpenhamn; professor emeritus Lauri Lindgren, Åbo universitet; försteamanuensis Dag Jostein Nordaker, Universitetet i Stavanger och professor Staffan Wahlgren NTNU i Trondheim bistått bedömargruppen inom sina sakområden.

Underlag för bedömningen har varit universitetets ansökan samt intervjuer den 26 oktober 2010 med representanter för universitetet. Bedömargruppens yttrande bifogas.

Bedömning

Bedömning har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de kvalitetsaspekter och kriterier vid examenstillståndsprovningar som Högskoleverket har utarbetat med hänsyn tagen till examensbeskrivningen för denna yrkesexamen.

Bedömargruppens yttrande innehåller dels en sammanfattande bedömning per aspekt, dels en samlad bedömning. Ledamöter i bedömargruppen har inte medverkat i bedömningar där jäv föreligger.

Bedömargruppens samlade bedömning är att Umeå universitet har förutsättningar att ge ämneslärarutbildning med inriktning mot arbete i gymnasieskolan med tillfredsställande kvalitet i ämnena matematik, historia, religionskunskap, samhällskunskap, geografi, svenska som andraspråk, engelska, idrott och hälsa samt bild med fördjupningarna textilslöjd/design och trä- och metallslöjd/design. Högskoleverket instämmer i denna bedömning.

Bedömargruppens samlade bedömning är att Umeå universitet inte har förutsättningar att ge ämneslärarutbildning med inriktning mot arbete i gymnasieskolan med tillfredsställande kvalitet i ämnena svenska, franska, spanska, tyska, samiska samt musik. Högskoleverket instämmer i denna bedömning.

Beslut

Högskoleverket beslutar att ge Umeå universitet tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i följande ämnen: matematik, historia, religionskunskap, samhällskunskap, geografi, svenska som andraspråk, engelska, idrott och hälsa samt bild med fördjupningarna textilslöjd/design och trä- och metallslöjd/design.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Lars Haikola efter föredragning av utredaren Jana Hejzlar i närvaro av stabschefen Lennart Stähle och avdelningschefen Magnus Hjort.

I ärendets beredning har även utredarna Tomas Egeltoft, Sara Monaco, Joakim Palestro och Karl Weigelt deltagit.

Lars Haikola

Jana Hejzlar

Kopia till:
Utbildningsdepartementet
Ledamöterna i bedömagruppen

Bedömagruppens yttrande

Umeå universitet

– ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan¹

Utbildningens förutsättningar

Lärreresurs

Överlag är antalet lärare tillräckligt i förhållande till utbildningens planerade omfattning och kontinuiteten betryggande, med undantag för svenska som andraspråk och samiska. Balansen mellan vetenskaplig kompetens i ämnesteori och ämnesdidaktik, konstnärlig kompetens och professionserfarenhet är god för lärarutbildningen som helhet, men det finns brister med avseende på enskilda ämnesmiljöer.

Det finns en väl tilltagen grupp vetenskapligt kompetenta lärare i såväl matematik som matematikdidaktik.

I samtliga av de samhällsorienterande ämnena historia, religionskunskap och samhällskunskap samt i geografi finns det god vetenskaplig kompetens för ämnesstudierna och tillräcklig vetenskaplig kompetens för ämnesdidaktiken. Den ämnesdidaktiska kompetensen är särskilt stark i historia och religionskunskap.

I svenska finns god vetenskaplig kompetens vad gäller svenska språket. Vad gäller litteraturvetenskap är den redovisade kompetensen svagare. Den redovisade vetenskapliga ämnesdidaktiska kompetensen är otillräcklig. Dessutom finns ganska begränsad professionserfarenhet hos de medverkande lärarna.

I svenska som andraspråk finns vetenskapligt meriterade lärare med tydlig andraspråksinriktning och med tillräcklig ämnesdidaktisk kompetens. För närvarande är kontinuiteten dock aningen svag, på grund av pågående läraromsättning.

I språkämnen engelska, franska, spanska och tyska finns god vetenskaplig kompetens inom både det språkvetenskapliga och det litteraturvetenskapliga fältet. I engelska är den ämnesdidaktiska kompetensen god. Vad gäller franska, spanska och tyska finns en begränsad, men tillräcklig kompetens inom det allmänna språkdidaktiska fältet.

I samiska saknar lärosätet för närvarande egen lärreresurs.

¹ Sökta ämnen: matematik, historia, religionskunskap, samhällskunskap, geografi, svenska, svenska som andraspråk, engelska, franska, spanska, tyska, samiska, idrott och hälsa, bild (med fördjupningsämnena textilslöjd/design och trä- och metallslöjd/design) samt musik.

I idrott och hälsa finns tillräckligt omfattande och bred vetenskaplig kompetens för såväl ämnesstudierna som ämnesdidaktiken. En svaghet är dock att den naturvetenskapliga kompetensen har en rent medicinsk profil, utan särskild idrottsfysiologisk inriktning.

I bild samt i fördjupningsämnena textilslöjd/design och trä- och metallslöjd/design finns tillräcklig vetenskaplig kompetens. Flera av lärarna är aktiva ämnesdidaktiska forskare.

I musik finns tillräcklig vetenskaplig kompetens inom det musikpedagogiska och musikdidaktiska området. Det finns däremot svagheter vad gäller kompetensen inom ämnets vetenskapliga grund- och stöddiscipliner. Detta kan emellertid på ett rimligt sätt uppvägas av ett samarbetsavtal med Musikhögskolan i Piteå (Luleå tekniska universitet) rörande bland annat kursutveckling och lärarresurs.

För den utbildningsvetenskapliga kärnan finns bred vetenskaplig kompetens, med många forskningsaktiva lärare.

Lärosätet gör betydande satsningar på kompetensutveckling inom lärarutbildningen. Totalt sett har lärarna tämligen omfattande möjligheter till kompetensutveckling och forskning, men det finns en ganska stor variation på individuell nivå, särskilt vad gäller adjunkter.

Vi bedömer sammanfattningsvis att aspekten lärarresurs är tillfredsställande i den utbildningsvetenskapliga kärnan samt i samtliga sökta ämnen, utom svenska och samiska.

Utbildningsmiljö

Inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och i många ämnen bedrivs det tämligen omfattande forskning i anknytning till lärarutbildningen. Som helhet bedrivs lärarutbildningen i en forskande och konstnärligt utvecklande miljö.

Inom utbildningen finns också tillräckliga förutsättningar för utvecklingen av ett kritiskt reflekterande och kreativt förhållningssätt.

Det finns en tydlig organisation för den verksamhetsförlagda utbildningen, med en klar ansvarsfördelning.

På en övergripande nivå finns ett väl utvecklat forsknings- och utvecklings-samarbete på nationell och internationell nivå med betydelse för lärarutbildningen.

Vi bedömer sammanfattningsvis att aspekten utbildningsmiljö är tillfredsställande.

Utbildningens genomförande

Styrdokument

Utbildningsplanen innehåller mål utarbetade i enlighet med examensordningen och har en tydlig struktur.

Examensarbetet ska skrivas med anknytning till såväl ämne och ämnesdidaktik som den utbildningsvetenskapliga kärnan och den verksamhetsförlagda utbildningen. Det redovisas endast en generell kursplan för examensarbetet och detta gör examensarbetets relation till ämnet och ämnesdidaktiken något otydlig.

Samtliga kursplaner är formellt sett mycket bristfälliga och befinner sig på en översiktlig och schematisk nivå. Det saknas i regel genomarbetade och detaljerade angivelser av mål, innehåll och upplägg. Vad gäller ämnesdidaktiken återkommer i regel samma centralt formulerade skrivningar. Endast den generella kursplanen för examensarbetet innehåller angivelser av förväntade studieresultat.

Vi bedömer sammanfattningsvis att aspekten styrdokument inte är tillfredsställande.

Undervisning, kurslitteratur, examination

Bedömningen av undervisningens innehåll och uppläggning försvåras av de ofärdiga och bristfälliga kursplanerna. I många fall möjliggör kompletterande information från intervjuerna med lärosätets representanter likväl tillräckligt säkra bedömningar.

Det ämnesteoretiska innehållet och uppläggningsen i matematik, inklusive kurslitteraturen, är sammantaget tillfredsställande, trots att underlaget är alltför bristfälligt för en bedömning av innehåll och progression inom det matematikdidaktiska området.

Ämnena historia, religionskunskap och samhällskunskap samt geografi har ett genomtänkt innehåll, trots oklarheter om undervisnings- och examinationsformer. Litteraturlistorna är väl avvägda och visar på en balans mellan svensk och internationell litteratur.

Vad gäller svenska är underlaget alltför undermåligt för att bedöma om innehåll och uppläggning säkrar progression och forskningsanknytning. Detta gäller särskilt det ämnesdidaktiska innehållet.

I svenska som andraspråk är innehållet huvudsakligen relevant i relation till examensmålen. Progressionen är klar vad gäller ämnesteorin, men svagare vad gäller ämnesdidaktiken.

I engelska är innehållet och uppläggningsen tillfredsställande, trots oklarheter om undervisnings- och examinationsformer. Kurslitteraturen är aktuell och relevant, men innehåller relativt litet ämnesdidaktisk litteratur.

I språkämnen franska, spanska, tyska och samiska är underlaget alltför bristfälligt för en bedömning av huruvida innehåll och uppläggning säkrar progression och forskningsanknytning.

I idrott och hälsa finns en godtagbar stomme av relevant innehåll och aktuell kurslitteratur med bredd och internationella inslag, men det bristfälliga un-

derlaget tillåter ingen detaljerad bedömning av hur undervisning och examination säkrar forskningsanknytning och progression.

I bild, liksom i fördjupningsämnena textilslöjd/design och trä- och metallslöjd/design, är innehåll och uppläggning tillfredsställande, trots vissa oklarheter om undervisnings- och examinationsformer. Kurslitteraturen är välvald i relation till kursernas innehåll. Det finns en genomtänkt progression i flera dimensioner, både i ämne och i ämnesdidaktik.

Vad gäller musik är underlaget alltför bristfälligt för en bedömning av undervisningens innehåll och uppläggning. Den angivna kurslitteraturen är ännu alltför osorterad och ofullständig.

Det bristfälliga underlaget tillåter ingen detaljerad bedömning av undervisning och examination i den utbildningsvetenskapliga kärnan. Innehållet, uppläggnings- och kurslitteraturen synes dock överlag vara relevant i relation till examensmålen. Det finns flera tydliga ansatser avseende progression och forskningsanknytning. Progressionen är särskilt tydlig vad gäller det vetenskapliga förhållningssättet till ämneslärarprofessionen. Den utbildningsvetenskapliga kärnans innehåll är i hög grad knutet till de ämnen som ska ingå i examen, med målet att ge en tydlig ämnesläraridentitet.

Examinationen av den verksamhetsförlagda utbildningen genomförs av högskolan i samarbete med lärare vid de medverkande skolorna.

Vi bedömer sammanfattningsvis att aspekten undervisning, kurslitteratur och examination är tillfredsställande i den utbildningsvetenskapliga kärnan samt i ämnena matematik, historia, religionskunskap, samhällskunskap, geografi, svenska som andraspråk, engelska, idrott och hälsa samt bild med fördjupningsämnena textilslöjd/design och trä- och metallslöjd/design, men inte i ämnena svenska, franska, spanska, tyska, samiska och musik.

Utbildningens resultat

Säkring av examensmålen

Lärosätet har visat att det finns system för att dokumentera kraven med avseende på olika former av examination.

Lärosätet har visat att man håller på att införa ett nytt generellt system för att säkra att utbildningen ger studenterna förutsättningar att nå examensmålen. De omfattande bristerna i underlaget visar emellertid att de processer som regleras av dessa system ännu inte har genomförts till fullo.

Vi bedömer sammanfattningsvis att aspekten säkring av examensmålen är tillfredsställande.

Samlad bedömning

Vår samlade bedömning är att Umeå universitet har förutsättningar att ge ämneslärarutbildning med inriktning mot arbete i gymnasieskolan med tillfredsställande kvalitet i ämnena matematik, historia, religionskunskap, samhällskunskap, geografi, svenska som andraspråk, engelska, idrott och hälsa samt bild med fördjupningsämnena textilslöjd/design och trä- och metallslöjd/design. Vi rekommenderar Högskoleverket att tillstyrka ansökan för dessa ämnen.

Vår samlade bedömning är att Umeå universitet inte har förutsättningar att ge ämneslärarutbildning med inriktning mot arbete i gymnasieskolan med tillfredsställande kvalitet i ämnena svenska, franska, spanska, tyska, samiska och musik. Vi rekommenderar Högskoleverket att avslå ansökan för dessa ämnen.